

Адыгэ Макъ

Бэдзэогъум и 27-р — Адыгейм
къэралыгъо гъэпсыкіэ иэ зыхъугъэ Маф

1923-рэ ильесым
пъэтхапэм
къыщегъэжъагъэу къыдэкы

№ 57 (22506)

2022-рэ ильэс

ШЭМБЭТ

МЭЛЫЛЪФЭГЪУМ и 2

ОСЭ ГҮЭНЭФАГЪЭ ИИЭП
къыхэтүүтыгъэхэр ыкы
нэмыкы къэбархэр тисайт
ижъугъотэштых
WWW.ADYVOICE.RU

6 +

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъээст

Гъогухэм язэтегъэпсыхъан лъагъэктутэ

Лъэпкъ проектэу «Щынэгъончъэ ыкы шэпхъэшүхэм адиштэрэ автомобиль гъогухэр» зыфиорэм къыдыхэлъытэгъэ юфтхъабзэхэр республикэм зэрифэшьушаашу щагъэцаклэх.

Ом изытет уигъэрэзэнэу зэрэштым ишгуягъэлъэпкъе лъэпкъ проек-

тым игъэцэктэн хэлэжъэр шъольырхэм зэкэмий мы ильесым тे-

лъитэгъэ ювшенхэр рагъежъагъэх.
— Мыгъэ зэтирагъэ-

псыхъанэу щыт псэуальэхэм ипроцент 80-мкэ къэралыгъом ишъольырхэр зээгъыныгъэхэм аклэхагъэх. Лъэпкъ проектым ишгуягъэклэ псэолльэ мини 4,7-рэ фэдизмэ ювшенхэр ашыклоштых, ахэр шапхъэхэм адиштэу зэтирагъэпсыхъащтых. Къызэралытагъэмкэ, гъогухэм якы-

хагъэ километрэ мин 15-м ехъу, — къыуагъ Федеральнэ гъогу агентствэм ипащэу Роман Новиковым.

Ювшенхэм зэклемки сомэ миллиард 338-м ехъу атефэшт, мылькур бюджет зэфшхъафхэм къахагъэшт.

Лъэпкъ проектым игъэцэктэн къыдыхэлътагъэу

мы ильесым шъолъыр мэхъанэ зиэ псэолъэ 23-рэ Адыгейм щагъэцэкэжъышт, гъогухэм якыхагъэ километрэ 58,3-рэ мэхъу. Пшъэрыльхэр зэргээцаклэхэрэм пытахэхэлъеу республикэм ипащэхэр лъыплэштых ыкышишхъэшт, ювшенхэр аухынхэу агъенафэ.

Іэзэгъу уцхэм ашыкІэштхэп

Адыгэ Республикэм псауныгъэр къэухъумэгъэнэмкэ и Министерстве къызэритыгъэмкэ, фэгъэкотэнэгъэ зиэ цыиф купхэу Іэзэгъу уцхэр ыпкъе хэммыльэу зэрэтийн флау мы ильесым икъихъагъу республикэм щатхыгъэр нэбгырэ мин 37,5-рэ.

А мылькум щыщэу нэбгырэ мини 8,5-м — федеральнэ, мин 29,5-м — республикэ бюджетхэм къарыгъышт мылькумкэ ящыклэгъэ

Іэзэгъу уцхэр алэклагъэхъащтых.

Псауныгъэр къэухъумэгъэнэмкэ министрэм игуадзэу Максим Коробко къызэриуа-

гъэмкэ, ахэм ящыклэгъэ Іэзэгъу уцхэр ыпкъе хэммыльэу ягъэгъотыгъэнэм икъигъэ ильесым пстэумки сомэ миллион 408-рэ пэуягъэхъагъ, аш щыщэу сомэ

миллиони 119-р — федеральнэ, миллион 284-р — республикэ бюджетхэм къарыгъыгъ. 2022-рэ ильесым мы юфим пэуягъэхъашт мылькур бэклэ нахыбэ ашыгъы ыкы пстэумки ар сомэ миллион 518-м нагъэсигъ.

— Непэ Украинаэм щыклоэр хэушхъафыгъыгъэ дээ операцием епхыгъэу Іэзэгъу уцхэм ашыщхэр амьгъотынхэм тэшныхъэху цыифхэм ахэр зэбгырахыгъэх. Аужырэ уахътэм анахъ зыкэупчлэхэрэр препаратэу «Л-Тироксин» зыфиорэр ары. Мы Іэзэгъу уцыр урысье

компаниехэм къыдагъэклэ, арышь, гумэкыгъо къаэтынэу, аптекхэр аунэкынхэу щытэп. Мы уахътэм ехъулэу «Л-Тироксин», инсулинэу мы ильесым афхэхъуштыр джыри гъэрекло Урысаем ыщэфыгъ. Джыри зэкыхээгъэштымэ сшойгъу, мы Іэзэгъу уцыр зыми теклодыкынштэп ыкы щылэнгъэмкэ анахъ ящыклэгъэ уцхэм ауасэ къыдагъэклуаими, бэл къыхэхъоштыр, — къыуагъ министрэм игуадзэу Максим Коробко.

(Икэзух я 2-рэ н. ит).

Ильэсым икIЭУХХЭР зэфахысыжыгъэх

Сурээтыр А. Гусевым тырихыгъ.

Анатолий Осокиным
кызызериуагъэмкіе, иль-
сэу икыгъэм яфитыны-
гъэхэр укъуагъэ зэрэху-
гъэм фэгъэхыгъэу нэб-
гыре 364-мэ аш зыкы-
фагъэзагъ, ящынэнгъэкіе
мэхъянэшко зиэ Ioфыгъо-
хэм язэшшохынкіе Іэпнэ-
гъу щыгугъхэу льэу тхыль
къэзгъэхыгъэхэри ахэтых.
Зэрэхагъэунэфыкыгъэм-
кіе, ильесэу икыгъэм
льэу тхыльхэу къагъэхы-
гъэхэм япчагъэ 2020-рэ-
ильэсүм зыфэдизыгъэм-
льыкхахэ. Ежь Уполномо-
ченнэм иаппарат цыф-
хэр зыщыргъэблэгъэхэ-
рэ унэм нэбгыри 179-рэ-
щыагъ, «линие плырым-
кіе» къафытеуагъэр нэбгы-
ре 29-рэ, аппаратын Ioф-
щызышшэхэрэм джэуапхэр
аратыжыгъэх нэбгыре
200-м ехъумэ. Коронави-

русым ыпкъ къиқтэу гъу-
напкъэу агъэнэфэгъагъэ-
хэм къахэкъе ашъхэкъе
Уполномоченнэм дэж
нэбгырэ 85-рэ къэкло-
гъагь, 2020-рэ илъесым
— нэбгыри 115-рэ.
Яфитныгъэхэр ухуу-
мэгъэнхэм къыкэлзэу-
гъэхэм япроцент 56-рэ
пенсионерых, ветераных
сэкъатныгъэ зилэ цы-
фых. Тхъаусыхэ тхыль-

2021-рэ ильэсүм республикэм цыфрым ифитныгъэхэмкээ и Уполномоченнэ лъэту тхыльэу кынэхъягъэхэм, тофыгъохэм ашыщхэу зэшлэхыгъэ хүүгъэхэм, джащ фэдэу зыкыи фэзэгтээзэгтээ цыфхэр нахыбэрэмкээ зыгъэгумэктыхэрэ лъэнэхькохэр — ахэр ыкли нэмийк тофыгъохэр ары зытегүүшиагъэхэр Адыгейм и Лышшхээу Күмпил Мурат Адыгэ Республикаам цыфрым ифитныгъэхэмкээ и Уполномоченнэу Анатолий Осокиным зылоклэм.

хэм янахыбыр зэхьгүйгээр яфитныгъэхэр зэрау-кьюагъэхэр ары (процент 28,8-рэ), зычлэсэнтхэе унэхэм япхыгъэу (процент 15,7-рэ), социальнэ лэпэлэгъу ыкли социаль-нэ гарантиехэр ятыгъэн-хэм епхыгъэу (процент 17,3-рэ). Тхъаусыхэ тхъиль-хэм япроцент 54-р зэ-шлэхьга хүнчээ.

шлыхы вэ хүгүүвэ.
Унэгтю ныбжыкIехэм
зычIесыщтхэ унэхэр ащэ-
фынхэм пае социальне
тынхэр алэкIэгъэхъэгъэн-
хэмкIэ шапхъэу ѿйлэхэм
япхыгъэ Ioфыгъохэм джащ
фэдэу мы зэйлкIэгъум ща-
тегуушынагъэх.

«Цыфым ифитыныгъэ-хэмкэ Уполномоченнэм

аппарат *lof* дэшгээ-
нимкэ оптышхо щылэ-
ххугъэ. Ковидым ылкъ-
кыиклэу шэпхээ гъэнэфа-
гъэхэр зыщагъэуцугъэ-
тъэх лъэхъанми тизэдэ-
лэжээнэгъэ къык'едгъэ-
чыгъэл. Кризисым пашуе-
лорэ *loft*хъабзэхэр зы-
щызетхъэхэр уахътэми а
зэдэлэжээнэгъэ-зэгъу-
сэныгъэр тапэкли тэрэ-
зэу зэрэльык *lot*этхым
сицихъэ тель. Цыфхэм
яфитынэгъэхэр къэухъумэ-
тээнхэмкэ, социальнэ мэ-
хъянэ зийг гъомылапхъэ-
хэм, іэзэгту уцхэм ауасэ-
хэр къыдэмых *lofen*хэм
анааэ тყрагъетынэмкэ
упльэкун *loft*хъабзэхэр
зэхэшэгъэнхэри ащ къы-

дельтытэ», — **кызыагъ**
Күмпүйл Мурат.

Цыфхэм ифитынэгъэ-
хэмкэ Уполномоченнэм
къахильхъэгъэ предложе-
ние пстэухэмкы Адыгейим
и Лышьхъэ ведомствэхэм,
чып!э зыгъэорышиэжбы-
ным икулыкъухэм пшээ-
рыль гъэнэфагъэхэр афи-
шыгъэх. Ащ нэмыхкэу
Күмпүйл Мурат Шэуджэн
районым ипащэ телефо-
номикэ дэгүштиагъ, а му-
ниципальнэ образовани-
ем щыпсэурэ бзыльфы-
гъэм илофигьо ык'эм нэ-
сэу зэштохыгъэн зэрэфаер
къыхигъэшыгъ.

*АР-м и Лышъхъэ
Ипресс-Къулыкъу*

Зыгъэпсэфын ИЭМ ишЛын тегущыИагъэх

Урысые Федерацием и Правительствэ хэтхэмрэ туриндустрием илъя-
клохэу вице-премьерэу Дмитрий Чернышенкэр зипащэхэмрэ зэдырягэлгээ
зэлүкгэгтум НАО-у «Красная поляна» игенеральнэ пащэу Андрей Кру-
ковскэм зыгъэпсэфыгээ «Лэгъонакъэ» иапэрэ чэзыу ипроект къащи-
хильхъагь, зеклоным инвестициехэр нахыбэу къещэлгээнхэмкээ зи-
шгүагь къэклошт юфтьхъэбэ заулэмэ ягугьу кышишигь.

Андрей Круковскэм зэрэхигтэйнэфыкыгъэмкіэ, НДС-м тэгжихо фамышынэу Правительствэм унашьо зэриштагъэм инвестиционнэ проектхэм заригъэушъомбгүщт, мы ильэсүм иятлонэрэ кэльзэнхыкъо туризмэм псынкіэу хэхъоныгъэригъэшшт.

Ашт къызэрэхигъэштигъэм-
кіе, Лэгю-Накъе федэ чыпіл-
тудыгъэхэм яинфраструктурэ
игъэпсынкіе зэфэдэ еклонлакіе
къызэрэхахыгъэм инвесторхэм-
кіе мэхъянэшко ил. Къушхъе
зыгъэпсэфыпіхэм яшынкіе
къералыгъо программэхэр
анахъау яшынкіагъэх. Къушхъа

экокурортэй «Лэгъонакъэ» архитектурэ тепльэу илэштэй нэүясэ апэрэу фашыгъях. Андрей Круковскэм ишлэшкэ, предложениеу зэлуклэгүм къышахыгъехэр мы ильсипш благьэм къушхъэ курортхэм ягъэлсынкэ къизфагъэфедэнхэ альэкыицт. Гүшүлээм пае, «неошале» шапхъэм тетэу унэхэр ашыщтых, экологическэу къэбзэ псээлжапхъехэр ары агъэфедэштхэр.

Шыгу къэтэгъэкыжбы къушхъэ зыгъэлсэфыгылэу «Лэгъонакъэ» ильэлсынкэ лошлэнхэр бэшлагъэу Адыгейим зэрэшьзэхашахэрэй экспертухар, эко-

логхэри ахэм зэрахэлжүүхээр. Адыгейм ич্যюопс ибайнгыгээ тээвхүүмэгзэнүү, түквэзын цухьеэр дунаим зэрар рамыхэу күшхьхээлтээ чынпилэр зэтэгээпсыхъэгзэнүү Республикин импащхэм лъешэу гүунэ альяфы.

Ильэс псаум зэпын имылдлын курортны тоф зэришлэхтэй күххэхкээу зызыгтээсэфынэу къеклохтхэм ябагъе аш фэдизээр зэтекицштэп. Псэольшэшынгээм къыщыкырэ чыигхэр амал зэрилэхкээ рамыупкынхэу, чынпилэм къеклүрэ къэгъагъэхэмрэ куандэхэмрэ комплексым шагъэтийсханхэу рагхуухьэ. Джащ фэлэу курортын агзэлсын зын

An architectural rendering of a modern, multi-story building complex. The central building has a distinctive, angular, stepped design with multiple levels, some featuring stone cladding and others with large windows. A lower wing of the complex features a long, curved glass-enclosed section. The building is set against a backdrop of a clear sky and some evergreen trees. In the foreground, there's a paved plaza with a few people walking, a small garden area with a planter, and a large evergreen tree. The overall style is contemporary and architectural.

хъукіе, энергиям инамыкі къекуаплехэр, ошхыпсыр зерильтэдэштыр гъаффедэгъэнэм, хэкыр зэтешухъафыкыгъез угъоитгъеням анала атырагъятышт.

республикэм иэкономики хэхъоныгъэшхо аригъяшыщт. Зеклоным ىахаэй ВРП-м хильхээр проценти 3,2-м нэсцыщт. Инвестициихэр шынолыжырьмын

Күштүхъэ курортэу «Лэгъонакъэр» загъэпсыкіэ, шэпхъэльлагхэм атетэу зыгъэпсэфа-
клохэм яфэл-фашихэр республикэм щагъеңкіләштих. Зеклохэм иштээхэд хэлэхэлэх
хошт.

Зыгъэпсэфын зам зеконми,

республикам из экономики хэхьонтыг эшхо аригтлыг ёшт. Зекономикын талхайчуулалт ВРП-м хильхээр проценти 3,2-м нэсэшт. Инвестициихээр шольтырын кыхалханхэмжийн, тоофшлэгчилжэхээр зэхэцгээнхэмжийн, гомылдэлхээр къабзэхээр алэктээзигтэхэяацт аграрнэ комплексийн зөгьеүүшүүлбүгүүтэй ниймжлийн, бизнесийн сатыуурээ хэхьонтыг ягтэшшүүгээнийн талын замал талзахаар шийцүүлж

ІЭЗЭГҮҮЦХЭМ АШЫКІЭЩТХЭП

(Икінші).

Цыфым ишылэнүгъэкіе мэхъянэ зилә һөзөргүү уцхэр зэпүүтгьо афэмүүхьоу алекілгъехъэгъянхэм ыкты ауасэ кызызете-ілжгъэнүм АР-м и Лышыхъэрэ депутататхэмрэ пхъашэу лъеплъях.

Адыгейм и Прокуратурэ Рос-
здравнадзорыр игъусэу зэ-

пымьюу 1еэзэгтү уцхэм ауасэ изытэт зэрагшашлэ, мы 1овшлэнд джыри къыхэлажжэх монополием пешуеклорэ федеральнэ къулыкъур ыкчи Народнэ фронтын ишьольыр отделение. Специалистхэм къызэралуагъэмкэ, ахэм анэмыкэу уасэхэр зэрэзэхъокырэм псынкэу узэрэлтынпльэшт хэушхъяфыкыгъа системэй

МДЛП-м Йоф өшлэ. Зыгорэклээзэгтүү уцхэм аышыхэм ауасе льэшэу кындаагъеклягъэу шьуетгцафэмэ, Росздравнадзорым АР-мкілэ и Гъэйорышаплэ зыфэжкугъэзэн шьульэкъышт.

Адыгэ Республикаем псауныгъэр къеухуумэгъэнимкіэ иминистрэ игуадзэу Максим Коробко къызәриуагъэмкіэ, Шъэумэн Хъазэрэт ишIушлэ Фонд

къытүпщыгъэ сомэ миллион
1,5-мкї лым хэль шьоущи-
гъур зэпымыю зышырэ си-
стемэхэр зыныбж ильэсич-
мыхъугъэ клэлэцыкыу 15-мэ-
къафащэфын альэкыгъ. Джы-
2022-рэ ильэсым АР-м и Лы-
шьхъэу Къумпыл Мурат иуна-
шьокї зигугуу къэтшыгъэ си-
стемэхэм якъэшэфын пэлүа-
гъэхъащт сомэ миллион 18-р

республикэ бюджетым къыха-
гъэкыигъ. Аш ишуагъеклэ шъо-
ущыигъууз зи^ле къеләцкыкүү
130-у тишильпир щыпсөүхэрэм
зэпымыюу аль зэрауплъэкүүт
системәхэр арагъэгъотыщт. Аш
пае зээгэбыныгъэхэм акләтхा-
гъэх, мы охтэ блағъэм къа-
лекхъяштхэр зищыклагъэхэм
афагоштышт.

Владимир Путиныр унашъом кІэтхагъ

Кіләццыкүхэу ильэси 8-м зыныбжь шокыгъэу, ау 17-м емыхъугъэхэр зэрыс унагъохэу зигъот маклэхэм мазэ къэс аратыщт ахъщэ тынхэм япхыгъэ унашъом УФ-м и Президентэу Владимир Путиныр кІэтхагъ.

— 2022-рэ ильэсүм мэлтыльфэгъум и 1-м къышгъэхъягъэу социальна юлыгъэту цыфхэм ягъэгъэтигъэнэм къыдыхъялтыгъэу ильэси 8-м зыныбжь шокыгъэу, ау 17-м емыхъугъэ кіләццыкүхэу зэрыс унагъохэм мазэ къэс

ахъщэ тынхэр аратынэу исхэм зэкіеми атегощарагъэжъэшт, — кыыуагъ

Владимир Путиным.

Ар ратыщт кіләццыкүл Урысыем игражданинэу, зэпымьюу къэралыгъом кімыхъэрэм, мыш къышыпсэо щитмэ. Джаш

фэдэу мазэм ахъщэу уна-

гъом къыїеклахъэрэр аш-

гъэу, зы нэбгырэм төфөрээр узэрьпсэун пльэкыщт

ахъщэ анахь маклэу шьо-

ллырым щигъэнэфагъэм

кімыхъэрэм, мыш къы-

хеубытэ.

Ахъщэ тынэу аратыщтим

ибагъэ зэфэшхъафэшт,

ар унагъом ихахьо ельыгъэу шьольыр пэпчъ къышалытэшт. Ар зытефэу альытагъэхэм жъонигъуакіэм и 1-м къалу-кішт, а пальэм къызлекімыхъэрэм мэккуогъум и 1-м мэзиттур зэхэтэу къаратыжыщт.

ШушІэ ІэпыІэгъур зэпүурэп

Урысие юфхъабзэу «Тызэгъус» зыфиорэм диштэу До- нецкэ ыкы Луганске народнэ республикэхэм зышхъэ къарызыхъяжъэрэм апае шушІэ ІэпыІэгъур Адыгэ Республиком щыльагъякіятэ.

Мы уахътэм Адыгейм щылэм, ошлэ-дэмьыше юфхъякіягъэхэм шушІэ Іэ- пыгъягъур зэраторагошщт шыкіям фэгъэхъягъэ зэхъэсигъю политическа партиеу «Единэ Россием» ишьольыр отделение иштаб юфхъягъур. Ар зерищагъ отделением игъэцекіко комитет ипащт Афшэ- тъю Рэмзэн.

Видеозэхъяныгъэ шыкіям тетэу клогъэ зэхъэсигъю хэлэжъягъэхэм бэдэд аф- гумэкіярэр. Адыгейм щылэ- псеухэрэри, волонтерхэри, предпринимательхэри, образованиехэм, УФ-м и шушІэ юфхъабзэ- хэм чанэу ахэлажъях. Мы уахътэм ехъулзэу клогъэ пстэури фэлорышизэе къэ-

тууѓоигъэ шушІэ Іэпы- Іэгъур зышхъэ къезхъяжъяжъихи Адыгэ Республиком къекуагъэхэм атедгошщт. Аш фэдэу нэбгырэ 400-м ехъу ти- шьольыр къихъагъэр, ахэр зэкіе районхэм ашылэх. Мы пчыагъэм мафэ къэс зызэблехъу, зыхэр ялахъылхэм адэжь нэмьык шьолтырхэм мэклюжых, нэмьикхэр къеклох, — къы- луагъ Афшэлъю Рэмзэн.

Джащ фэдэу партием ишьольыр отделение игъэ- цекіко комитет ипащэ зэхъэсигъю хэлажъяхэ- рэм анаэ зытырагиже-

дзагъэхэм ашыщ шушІэ Іэпы- Іэгъур яхъ-яхъэу Къумпъил Мурат къафи-

агоши зыхъукээ зэфэдэу яхъ- яхъэу ашынхэу зэрэштыр. Мы юфхъим тэрээзэу ехъолзэнхэу ыкы уна- гъом ис нэбгырэ пэпчъ къыдыхъялтытэнэу АР-м и Лышихъэу, партиеу «Еди- на юфхъим тэрээзэу яхъ- яхъэу ашылэхэм аlykэшт.

Къумпъил Мурат къафи-

гъэхэм гражданствэ ял- нымкэ, юфхъэн ягъэгъо- тигъэнымкэ, якзлэццыкүх- хэр (нэбгыри 130-м ехъу) гъэсэнгъэм иучреждение- хэм ачлэхъягъэнхэмкэ юфхъгу зэшүаахъэрэм ведомствэ пэпчъ илъяло зэхъэсигъюм къыщутегу- Ѣылагъ.

ІЭШҮҮНЭ Сусан.

Культурэм илэжъэклошху

Культурэм изэхэшаклохэм, аш ипащхэм загъорэ къахэ- къых зыцэ пытэу юофшэн епхыгъэу, ар хэмйтэу зыпари зэхамыщэштэу, культурэр щымыІэштэу къыпшлозыгъэшыхъ- рэр. Ахэм ашыщ Шъеуапцікъо Аминэт.

Культурэм зыщилажъярэр ильэс 40-м ехъульэш, ар хэмигүшүйэу, изэхэ- щэн ипчэгү имытэу хэкум, етланэ рес- публикэм зы юфхъабзэ щыкүагъя- смий сыйхуукъонэп къысшлозы.

Аш ыцэ япхыгъ дунэе, Темир-Кавказ, республике фестиваль пчыагъэхэм. Ахэм я Координационнэ Советхэм, зэхэшкэо ыкы гъэцекіко купхэм ренэу ахэтэгъ. Шъеуапцікъо Аминэт Тэхъутэмийкуае къышхъягъ, культурэм икъэралыгъ институтэу Краснодар дэтыр къыухыгъ. Юофшэн район библиотечнэ системэм иметодик-библиографическэ отдел ипащэ 1974-рэ ильэсүм ригъэжъягъ. 1980-рэ ильэсүм къышгъэжъягъэу 1992-рэ ильэсүм нэс Адыгэ хэку научнэ библиотекэ Пушкинэм ыцэ зыхъярэм идиректор игуадзэу юф шылагъ.

Етланэ АР-м культурэмкэ и Ми- нистерствэ рагъэблагъяшь, специалист

шьхъялэу, упчэжъягъо, отделым ипащэу мэлажъэ. 2007-рэ ильэсүм ишылэ мазэ Шъеуапцікъор АР-м культурэмкэ ими- нистрэ игуадзэу агъенафэшь, ильэс 14-рэ а іенатлэр егъэцакі. Аминэт пещэ іенатлэм хэшьык фырилэу, ишшэдэкырж къыгурьлоу, юофшэнкэ шыыпкъагъэ хэльэу хэлалэу лэжъягъ. Ашкіэ Іэп- лэгъу къыфхъягъэр къэралыгъо къул- къум и Темир-Кавказ къэралыгъо академие ыкы КПСС-м и Адыгэ хэку комитет марксизм-ленинизмэмкэ иуни- верситет идеологическэ кадрэхэмкэ ифакультэт зэрэшдэжъягъэр ары.

Аминэт министерствэм щылажъэ зэхъум, къэралыгъо юфэу ышээрэм нэмь- кіеу общественнэ юфышиху ыгъэцак- ёштыр. Гүчүлэм пае, АР-м и Лышихъэ дэжъ щылэ комиссиеу къэралыгъо пре- миехэм ятын фэгъэзагъэм, адыгабзэм- кіе Советэу АР-м и Лышихъэ дэжъ

зэбликъу, джы ар тхъаумэфэ мафэми мэлажъэ. Юф зышлэр ныбжыкіхэм ыкы студентхэр музеим нахыбэрэ къеклонхэмкэ ар нахь ярьфэгъу хүгъе. Ныбжыкіхэм нахыбэрэ музеим къы- зыфищэнхэм пае ахэр зыщтысынхэ, зычэсийнхэ аркэ дахэ музей унэм къыпашыхъягъ.

Пашэр кіещакло фэхъуи алерэу сакурэм ифестиваль музеим щыззахащагъ. Аш зэлхынгъэу илэхэм заушьомбгыгъу. Темир Кавказым куль- турэм ыкы искусствэм яучреждение- хэм зээгынгъэ зэдашыгъэу музей пкызхъохэмкэ зэхъожыхъ. Аш фэдэу къыращэкъирэ музейхэр агъэпсых.

Аминэт юф дээшлэхэрэм къызэ- ралорэмкэ, ар музеим юофшэн хэб- гъээжъэжъынэу щытгыгъэп. Аш хэшык фырилэу къекуагъ. Пэшэ іенатлэмкэ опытышхэ зериэмрэ культурэм, искус- ствэм ильэсүбэрэ зэращылэжъягъэм- рэ яшуагъякі ар музеим пашэ зы- фашыл, аш юофшэн къызэтемиуцу, хэхъонгъэ ышызз, ылэкіл лыкылотагъ.

Тыгъуасэ, мэлтыльфэгъум и 1-р, Аминэт къызыхъу гээ маф. Ашкіэ цыф бэдээ аш къыфэгушуагъ. Тэри аш юф фалуагъягъ детэгъаштэ, псаунгыгъэ пытэ илэу джыри Адыгейм икультурэ, искус- ствэ фэлэжъэнэу фэтэло.

СИХҮУ Гошнагъу.

Шапошниковым фэгъэхъыгъагъ

Христофор Шапошниковым ыңғай Кавказ биосфернэ за-поведникым кызын-фаусыгъэр 2008-рэиль эссыр ары.

Заповедникым изэхэцэн шэ-
ныгъэлэжкын игъашаа зэрэ-
щитеу ритыгъ. Аш ичигуухэр
зыгъэлэжкынэу фэмияяж-
хэм къапыкырэ гумэкигъо-
хэм охьтабэ атыригъекодагь,
лаажэ имышэу бзэгу ахь, ха-
бзэм егъэтысыфэкэ чынопсым
икъэхүумэн фэбэнагь.

Икъзүхүмэн фээрэнай.

Х. Шапошниковыр къызылхъугъэр мыгъэ ильэс 150-рэ мэхъу. Заповедникым илофышилэхэм а мафэм төфэу Адыгэ къэралыгто университетын Иэнэ хъураас щығызэхашгэгъагь. Ильсыр оклофэклэ зыптыльыщтхэ юфынгахам ар алара хъулга

Іофыгъохэм ар алэрэ хъульэ.
Іэнэ хъураем Краснодар
дэт тарихъ-археологическэ муз-
ей-заповедникэу Е. Д. Фели-
циным ыцлэ зыхырэм, Адыге-
им и Лъяпкъ музей. Адыгэ

им и льготы музеи, Адыгэ къералыгъо ыкъи Мыекъопэ къэралыгъо университэтхэм, Адыгэ Республикаем зекъоним-ре зыгъэспэфылхэмрэ и Комитет, культурэм илофышэхэр, чъюпсым икъеухъумэн дэлжэхъэрэ къулыкъухъэм ялпыклохэр, студентхэр къырагъэблэгъагъэх.

— Йофтхъабзэр зэрищаагь заповедникым идиредктор экологии шэлэнгээхэр ягъэгъотыгъэнхэм-кэ ыкли зеклонымкэ игуадзэу Ольга Пеговам. «Тызхэт ильэс-сим ыкэ нэс Христофор Шапошниковым фэгъэхыгъэ тхыль къыдэргъэкынэу тыфай. Аш пае игъашли, илофшэклагын, зыфэдэ цыфыгъэри къэзыйотэрэ къэбараэ туиэхм цыфхэм амышлэрэ, амьльэгтүгээ тхыгъэхэр, сурэтхэр, иунээ пкъыгъохэм ащищхэр ахэдгъахьохэ тшлонгтъу. Ахэм якъэугъоинкэ шъуйлэпильгүү шуущыгугъэу непэрэ йофтхъабзэр зэхэтщаагь», — къынагь аш.

ЗытегуущыIагъэхэр

Заповедникым иоғышшіләхем тырахыгъе короткометражнә фильмәү «Шапошников. 150 лет» зығиғорәм ильтәтегъеуцоклә Іәнә хъураер кызызәуахыгъ. Шіэнны-тъеләжым фәгъәхыгъе къебарәу щыләр зәкілә аш щыгуғынгъ. Шіэнныгъе дәгүз зәрилагъэр, заповедникым иззәхәщән кынәу тырильтәгъуагъэр, монографиенә хәр зәритхыщтыгъәхәр, ошәдәмәышшіләу цығхәм зәрахәзәй жыгъынгъэр фильмым еплығынгъәхәм анәгу кызыкынгъеуцугъағъәх, Христофор зымышшәщтыгъәхәми шъхъяқкәфагъә фаригъешшыгъ.

Заповедникым инаучнэ йо-
фышэ шъхьаlэу Ю. Н. Спасов-
скэм къышыгъэ докладыр гъэ-
шъэгъоныгъэ. Кавказ заповед-
никым итарихъ Х. Г. Шапошни-
ковым чыпIэу щиубытырэм ар-
фэгъэхъыгъаъ.

Х. Шапошниковым образом икъо угъоижыгъэнэры зэрэмъысынкагъор къагурызозэ зэхахъэр зэрэзэхашагъэр къылыагъ. Ежь Христофор мемуархэр ышатхырэ уахтэм нэмысэү гъашэм хэзыхыгъ. Сыдэү щитми, Шапошниковым ыцэе епхыгъе постэумэ яшыагъэ къеклонэу мэгугъэх, ахэр хульгэшгэхъякагъехэв алтытэштых.

Адыгэ къералыгъо университэтын социальне технологиехэмрэ зеконымрэкэ ифакультет щеджэхэрэ студентхэу Юлия Волковамрэ Данила Жигулиньмрэ къаьгъэхъазырыгъэ фотопрезентацием студент-практикантхэм яеплыкылекэ Кавказ биосфернэ заповедникир зынфэдэр къыригъэльзэгукыгъ.

— Энэ хъураем видеозэпхы-

ныгъе шыкIекIэ кыхэлэжьагъ Х. Шапошниковым икъорэльфхэм ашыц. Ар Санкт-Петербург щэпсэу, ятэж плашьэ фэгъэхьыгъэ къэбархэр ульюих. Йофтхьабзэм хэлажьэхэрэм закынифьази, ятэжь ыцIэ Адыгейим зэрэцгяшшэрэр ыкIи зэращымыгъупшэрэр зэригуалэр къыIуагъ. Аш ыцIекIэ зэлахьыл-зэблагъехэм фонд зэхащэ ашлонгъу. Амалэу яIэмкIэ заповедникым илофышэхэм къаделэштых, къэбарэу алекIэльхэмкIэ зэхъожьыщтых, Адыгейим ыкIи заповедникым къаклохэзэ ашыщ.

Угъоещых

Кавказ заповедникым иап-
рэ директорыгъээр Христофор
Шапошниковым фэдэ цыфым
ишэжь гъэльэп!эгъэн зэрэфаем
Ioftkhабзэм хэлажьэхэрэм зэ-
клеми дырагъэштагь. Христофор
игъашэ, инаучнэ Ioftshагъэхэм
афэгъэхыгъэ къэбар горэ апэ
къифэмэ зэрэблэмыкыщхэр,
итарихь шлэжь игъебаижын

къызэрэхэлэжьэштхэр музей-хэм, тхыльеджапIэхэм, архив-хэм ялофышIэхэм къалыгъ.

хэм ябышгэхэм квагааг б.
Къэлэ администрации м
культурэмкэй и Гъэлорышиланлэ
ипашуу Цэй Розэ Мыеекуапэз
иурамхэм аящуу Христофор
Шапошниковым ыцфэ фаусыныр
зэрифэшьушэр къыхигъэшцыг.
Адыгэ Республикаем зеклонымрэ
зыгъэпсэфыг пэхэмрэкэй и Ко-
митет ипашэ игуадзэу Джарымэ
Беллэ Х. Шапошниковым къыт-
фыцинэгъэ күнэм иуѓоижын
къызэрэхэлэжьэштхэр къытуаг.

Республикэм и Ллъэпкъ му-
зей, Санкт-Петербург дэт Зо-
ологическэ институтым имузей
Христофор ыкъо иписьмэхэр,
коллекциеу ыуѓьонгъагъэхэм
ащышхэр, экспонат гъэшлэгъон-
хэр, нэмыкI тхыгъэхэр ачлэлтых.
Гээзетхэм, журнаlhэм къари-
гъэхъэгъэгъе статьяхэр къэгъо-
тыжыгъуае хүүтштэп. Мыекъуа-
пэ щыпсэурэ ермэлхэу Христо-
фор зышлэштгъэхэм яунэгъо-
альбомхэм исурэтхэр джыри
адэлъяныхкай мэхъу.

Іофіхъабзэм изэхэцклохэм Шапошниковыр зыщыгсэүчтүгъэ унэр урамхэй Соборнэм (джы Первомайскэм) тетыгъэу къало, ар къагъэшьыгпкъэжжын тапэкі дэлэжъэштых.

ХъакІэм ипсаль

Кавказ заповедникым ило-
фышшэхэм зэхашгээгээ иоф-
тхабзэм чыжкэу къикыгэу,
къаюхэрээр шлэгэшшэльонзу ыкы
ахэр ыгу зэрэрихыхэрэр къы-
хэшэу джыри зы нэбгырэ ахэ-
сыгъ. Ари Христофор Шапош-
никовым ыкъо икъорэльфыжэу
Алексей Шапошниковыр арыгъэ.
Гүщиэр къыратыным ышшуабэ
даши, ежь-ежырэу аихыгъ.
Ар Нижний Тагил щэпсэу, Іэнэ
хъураем къызырагъяблагъэм,
ишхъэгъусэ игъусэу Адыгейим
къэккяугъ. Километрэ миниш

фэдиз гъогу къызэпачыгъ.
— Сэрыкъи, сиунагъокъи, си-
лахъылхэмкъи непэ Адыгеим
икъэлэ шъхъаэ щызэхащгъэ
юфтхъабзэм мэхъанэшхо ил.
Сятэжъэу шъукъызтегущылэрэм
сырэгушо. Ар зыфэдагъэр тэ
тиклиалэхэми тикъорэльфхэми
ятэгъашыл. Тыкъызэрежкугъэ-
блэгъаягъэмкъэ, дахэу шъукъы-
зэрэтпэгъокыгъэмкъэ «шъопсэу»
шъосэло. Джыры тызэрэзэулыгъэ-
щтым сицихъэ тель. Тэрыкъэ
къэбар пстэури гъешлэгъоньшт,
тэри ахэр туугоиштых. Лъяшэу
тынчургааз! — кычугъаш

тышбуфэрэз! — кыгуасть аш.
Теубытагъе илэу Йоффыр езы-
хыжъяэрэм зыфаер кыцдэхъю
хабзэ. Заповедникым ильесым
ыкэм наэс Христофор Шапошни-
ковым фэгъехыгъэ тхыльт кыы-
дигъэкыщт. Аш зереджэцтхэр
«Шапошников.150 лет». Зигъэ-
хъязырынэ зикъыдэгъэкынэ
цифыбэ зыхэлэжьэгъэ тхылтыр
заповедникым ираШэрэ дирек-
торыгъэу Христофор Шапошни-
ковым инэпээспль хуушт.

ШЬАУКЪО Аслъангугащ.

Гъэзетеджэм иеплъыкI

ЛъЭПКЬ ГУПШЫСЭР КЪЫЩЫЛЬЭГЬУАГЬ

Дэрбэ Тимур мы пьесээр усекла ытхыгъ. Джырэ нэс зингуту амышыгъэ хувьгэ-шэгъэ гэшшэгъонену адыгэхэр зыхэлжъягъэхэм ар кытегущыи.

Пьесэр Тимур зетхым, джыри кыхимыутызэ, сэ апэ ригъеджагъэмэ сащыщ. Джы спектаклэм сеплъыгъ. Аш иугуу къэссымышызз къасло шилгын. Дэрбэ Тимуррэ сэрырэ тызэрэзэнбдэгъур — ар титли тэгъельаплэ ыкыи аш түфсакы. Ныбджэгъуныгъэу зэдьтийэн лъалсэу иэр мылькоп ыкыи йэнатэп. Ар зыпкъ кыкырэр дунаим, щыиэнныгъэм, адыгэ шэн-хабзэхэм язехъан, ягъэцэкин ekolakley, еплъыкъе фытилэр нахыбэрэмкэ зэрэзэтэфэрэр ары. Кіэлкэу къэплон хъумэ, егъэлыекыгъэу щымытэу, Дэрбэ Тимур лы чьэпхыгъ, иакыл чаны, шхъакло, лъэпкъ зэхашэ ил, лыгъэ хэль. Джары пьесэу ытхыгъеми ежк

Икыгъэ мазэм и 25 – 26-м Адыгэ Республикаем и ЛъЭПКЬ театрэ премьерэ щыкыуагъ. Дэрбэ Тимур ипъесэу «Бромберг щыкыгъэ процессыр» зыфиорэм техыгъэ спектаклэу «Шыу маф» зыцээр мэфитлум зэкэллыклоу Мыекуапэ кыщагъэльэгъуагъ. Ар зыгъеуцугъэр зэльашээрэ режиссерэу, Къэбэртэе-Бэлькъар Республикаем щыпсэурэ Емкүж Анзор.

ицыф зэхэллыкэ, ишэныпкъ къызкылхэштырери. Пьесэри, спектаклэри едзыгъуиту мэххүү. Спектаклэу сыхытищым кыщымыкъэу къагъэльэгъуагъэр, зы жыкъэшгэйкъэ къуагъэу къыпшхэу. Аш пае къэмийнэу гупшисэмэ уахечэ, адыгэ лъэпкъ ильэсийшэ пчагъэхэм зэригъэфгэ. Адыгэ хабзэм щыщ шэнхэу – зэфэнэгъэр, ныбджэгъуныгъэр, лыгъэр, уильэпкъ, уянэ-уятэхэр шу зэрэглэгъунхэ фаер, – ахэр зэкэ угу къегъэкыжых.

Къэбарэу зэгъэфагъэм купкъышхо ил, къыхэхпын хэль ыкыи ныбжыкъэхэм ягъэсэнныгъэкъ щысэтхыгъи щыт. Къэлгъэн фае режиссерэу Емкүж Анзор спектаклэр зэригъеуцугъэр не-перэ дунаим, Европэм щагъэ-федэрэ шапхъэхэм, ekolakley, щыкъэхэм адиштэу зэрэштыр. Ар джынэс тлэгъую тызэсагъэм зыки фэдэп. Мыр къыкылэгъэтхынэу юкылхуэрэл къэлкэу къэсон. Мы аужырэ ильэс 20 – 30-м спектаклэхэр нахыбэрэмкэ щхэнхэу щытыгъэх. Ахэм лъэпкъым шэн дэеу кыхафэрэр, гүшүээм пае, ешъонир аумысыштыгъ, лакырд ашыштыгъ, ахэм пүнгэгэ мэхъанэ ялэу щытыгъ ыкыи щыт. Гүшүээм пае, тэ тилакъокэ, lofыгъуиту щыдгээзияя – ар шон пытэхэмре умакъэ ютыгъэу наугамъ

уушыгущыиэнимрэ. Сятэу Къэсэй, Тхъэм джэнэтыр кырет, ешъуагъэу е губжыгъэу, ымакъэ юэтигъэу гүшүэу къэсшэжжырэп. Сэри сизфэсакыжыкы, джагъумын сыйтэ.

Шыпкъэ, тиартистхэм лакырдагъэ зыххэе темэр дэгъую кыззэуахын альякъы ыкыи къагъэльягъорэр пшюшь агъэхъу. Ешъуаклорэ сэмэркъэурэ щэхуу роль къэмшыши хъумэ, джащ фэдэ теплэе уилэ мэхху ыкыи джары укызыэрэлгэгъорэр. Лъэпкъыри аш фэдэу къэбгъэльягъо хъумэ, джащ фэдэ теплэе илэ мэхху. Цыфыми дэгъую хэлтыр къыхэмгэгъэшэу дэеу хэлтыр епто зэпьтмэ – джащ фэдэу къэльягъо мэхху – аш уфэшын фае.

Щыкыгъэ зимыи ё е зыки хэмүүкээр цыф щыи ё, ау шэн дээу пхэлтыр зыдэпшэжжэу ар къэмгэгъэльягъо, дэгъую пхэлтымкэ цыфмэ уахахъэмэ, ар дэгъу.

Тхаклом пьесэр ытхынным ыпэккэ къэбарым зы цэ горэ фешы – ары купкъэу фэхъурэр. Аш ыуж улчэе заулэ егъэуцуш, ахэм джэуапхэр къаритызэ, къэбарыр къелуатэ. Сыд фэдэ къэбари купкъ илэн, зытхыгъэм къытомэ шоигъуагъэр къыбуруйонену къыхэшын, гупшисэмэ уахищэн, гъэсэпэхыдэ къыхэхмынэу щытын фае.

Цыф лъэпкъ зэфэшхъафхэм къахэкыгъэ тхаклохэм атхыгъэхэм къыриотыкъэу, тиньжыкъиэмэ акылт къыхахын альэкынэу щытынхэ фае тиспектакхээри, тифильмэу агъеуцухэрэри. Тиадыгэ лъэпкъ зэрэдгъэлэпшэштим, зэрэдгъэлэпшэштим зэкэхэмкэ lof дэтшэн фае.

АБЫДЭ ХИС.
Адыгэ Республикаем куль-
турэмкэ изаслуженнэ то-
фыш.

Цыфыр ыкыи диныр

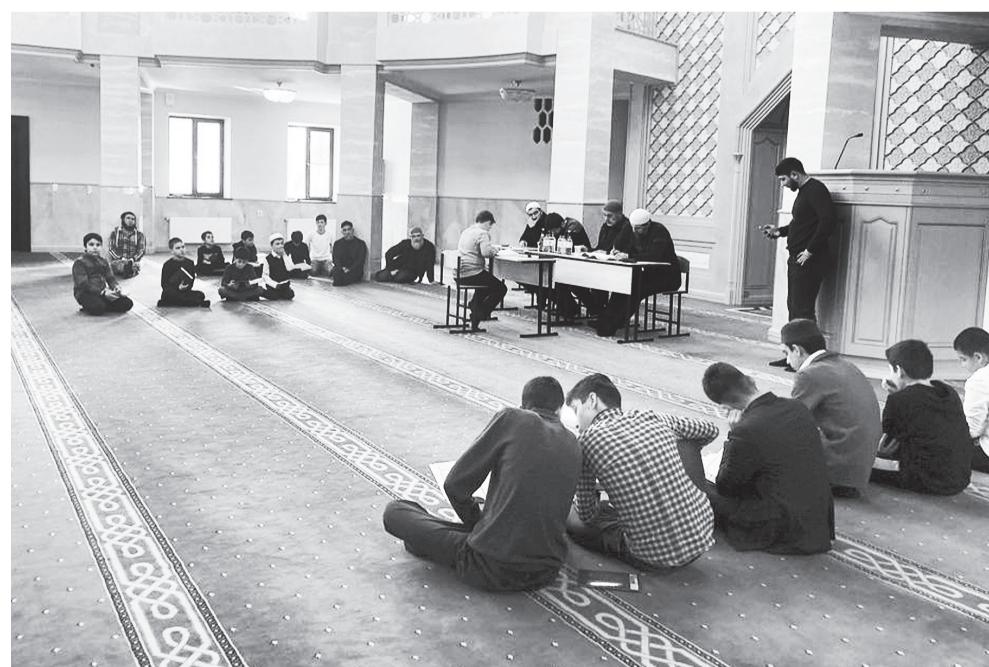
МЭЗЭ ЛЪАПI

Мэлъльфэгъум и 2-м мээзэ лъаплэу Нэкимазэр аублагъ.

«Нэкимазэр – мээз хъяр!» alo. Щыиэныгъэм хэлтыр зыуштэгъэ нахыжхэу тхъяшшоххууныгъэр зыпкъырьолхэм джары зэралтытэрэр ыкыи аш уз-гупшисэн икъун хэль.

Нэкыир аукъодыен, аш хэти ыгукъи ыпкъыки фэхъазырэу техъан фае. Мы мазэм кыкыкоц угу ильри пшээрэри зэдиштэу, лъэнэйкуабэкъ къэбзагъэр къэбгъэгъунену, псалэ пшээрэ упсэун фае. Тхъэм кылгышилэрэ пстэумкы шыкур пшынным мэхъанэшко ил.

Нэкимазэр зытэфэрэ пэпчъ мысы-маджэу, мысабый дэдэмэ, зышшуигъэл-фэу ынэкимэ, аш ишапхъэхэр ыгъэцакъэхэмэ, лъешэу ишлэгъэшко къэлкэшт. Нэкимазэм цыфыр ыгукъи нахь къабзэ ешы, зеклокэ дэйхэм ашедзые. Мы мазэм цыфым уаххэе егъоты ышхъэрэ ыпсэрэкъ ыкыи ылкынэ-лынекъ нахь зыфэсакыжынену. Нэкыир нэф мышынэ аублэ, тигъэр къохъажыфэ пси,

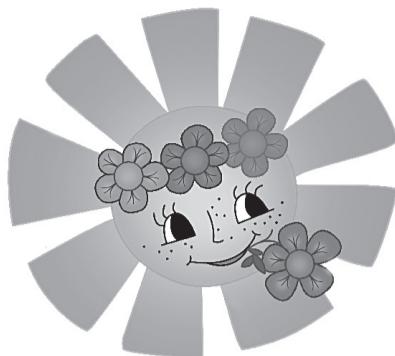

нэмыкъ гъомылапхын зыуагъафэрэп. Тхъэм ельэлх, нэмазыр гъогъуи 5 ашы, гунахын енэгүх, lae амышэним, амылоним фэсакыых. А зэкэми ялтыгъэу нэкыир зыгъигъэ пэпчъ ежь ышхъэкли нахь гупсэф-рэхъат мэхху, ылэпкъ-лъэпкъхэрэ нахь псынкъе ешых.

Ау агукъе ашоигъоми, уз гъэнэфагъэхэр зиэ сымаджэхэм анэкынир ишыкъагъэр. Пфэмыльэкыищтымкэ хэти дэогъу къылфэхъүйтэп. Ау нэкыир зы-мыйгъхэм, сабый ибэхэм, нэж-түхъхэм, ылпэгъу зымыи сымаджэхэм адэлхээзэ ашыимэ псалэ. Непэ шыкур, хэти ышхъни, щигъыни ил, ау шу пшээлгыомэ, зыфэпшэнену щыи маклэп. Нэкимазэм нахь мээз лъаплэ ильэсэм хэтэп.

Цыфыгухэр нахь зэфэхъафхэм къытигъэу зытхыгъэм дунэшхо дахэм илэшлүгээ зэхатшэу, зэкэ псе зыптыр түхъумэу, тызэфэсакыжъэу тышыиэнену тэльяо. Нэкимээз хъяр Тхъэм тфеш.

ДЭЭУКЪОЖЬ Нуриет.

ТЫГЬЭНЭБЗҮЙ

Гъатхэр къэкIуатэ

Ильэсэм иохтипл анах ныбжыкIеу, кIеракIеу, псэ зыптыр зэкэ къызыу-щыхъеу, мафэмрэ чэшымрэ зэфэдиту зышIеу, цыфхэр тоф мыухыжхэм апэзигъеуцу гъатхэр хэпшыкIеу мафэ къес нахь зэуухыгъе голу ыкли фабэ къехъу.

Гъатхэм зэфэдэкэ дунаир дэкIажыбы: уц шхонтлабзэм, алырэту шылыкъеу, псынкIеу зыкьештэ, тыгъэр нахь гушуб-зыуо чыгуум шъхашыт, мафэм инэф хэпшыкIеу къыхеххуагъ – гухэль уилемэ, щысыгъо уифэжыищтэп.

Лэжжаком джы гъэпсэфыгъо такын-кыып иштэштэ: жьощт, пхъешт, лэжжыгъеу къэкирэм фэсакъеу ешувшэшт – зэрэхаххорэм в зэрар фэххурэм гъунэ альифэшт, мэш бэгъуагъе къыз-риххыжыщтым ыгъатхъеу губгъом къымыкIеу итышт, тоныгъор къызысыкIеу, имафи ичэши зэптиеу, фыгуцэ кIемыззэу ыгульжыщт. Арышт, тигъатхе иорышшэу, нажьеу, ризыкышшоу, гупсэфныгъе-тын-чыгъэр ыухумэу, къытфэзэфэнэу ты-щэгугъы.

Тимамыр огу зы пшэ шуцэ кыите-мыханэу, цыфыгухэм гукIеѓур, шуру арызынэу, зэрэлтийтэ-зэфэгумэкIыр сидигъуи къыдготынэу тэлъало. Цыфыр

цыфым зерищхэпсыр тщымыгъупшэу, тээ зэкэдзагъеу тыпсэумэ, тидунай нэфынэшт ыкли зэуухыгъешт, тыгухеми тегъэон хыильэ атегъекIэгъештэп.

Алэрэ гъэтхе мазэр, сабый кIогъакIеу,

мафэ къес нахь теубытагъэ хэльээ къэльагъо: тыгъэпс фэбэ макIэм гур егъешу, аш чэфыгъо дахэр къыкIезильхъэрэ бзыу орэдми гур ешэфы. Гъэтхе мафэ Тхъэм къытфегъакly!

Шъоша бзыухэм ацIехэр?

ИнагъэкIе пчэндэххум нахь цыкIы бзыу лъэпкъ мэзкъэгъаджэр. Ышхъе-

Мэзкъэгъадж (свиристель)

ины, ыпшьэ kIako. Ыпэ шуумбэй, аш ыльапсэ дэжь кыышежъеу, кытепшэу сидж ил, ыпэ пакэ къэгъэшыгъ. Ылъакъохэр kIakoх, лъэкъымэх, лъэбжъе къэгъэшыгъе чанхэр илэх. Мэзкъэгъаджэм ыкIе kIako, икъамзый түжьюу шъабэ. Адрэ бзыухэм афэмийдэу, аш ынатэ кымзый къыхехэр тетых.

Бзыу анэмрэ хъумрэ зэхэфыгъуаах. НыбжыкIехэм ашьо нахь шуцлашшоу ѿйт.

Сэнэй, ель, пхъэф чыгыгхэр зыхэт мэзхэр ары мэзкъэгъаджэм инабгъо зыщишырэр. Анахьеу елкэ чыг цыкIухэр ары итэсисипIехэр. Мэзкъэгъа-

джэхэр куп-купхэу (унэгъо-унагъоу) мэлсэух. Унагъо ашэнэры жыоныгъокIемэкьюогу мазэхэмрагъажэ. Шхонтлэшшо тIэкly атеоу, Iэнэнэ шуцэ цыкIухэр ахэсэу, кIэнкIиш-блыр набгъом ралххэ. КIэнкIэмэ тхамэфиту Iэнэ-цыпэ бзыу анэр атесы. А уахтэм анэр бзыухум егъашх. Бзыу щырхэр ялэ зыхкулэ, түми ахэр агъашхэх.

Гъэмафэрэ мэзкъэгъаджэхэм нахьыбэмкIе ашхырэх хъэцIе-плацIехэр, анахьеу аргъойхэр ары. Бжыххэми кымрафэми пхъэшхъэ-мышхъеу мэзым къыщыкIыхэрэр ары ягъомылэр.

Хэта анахь лыхъужьыр?

Адыгэ пшыс

«Тэш нахь лыхъужу дунаим тетэп!» язэрэгъялоу, зыщтыхъууххеу тыгъужьыр, мышьэр, баджэр зэгъусэхеу мэз гъогум тетхэу клохэзэ, шы лыгъэ горэм чэтырүү щыххэу альэгъугъ. Кыгъэштагъэх. «Тэжкүгъэхъакэ нахь, мыр зинагъэр зылтыгъэм тыкъелынэп» зэраложьыгъ, ашкэ «чэтыу щынагъор» благэ ашынэу зэдаштагь.

Чыг чэгэг горэм купыр щыпщэрхъягъ. Ар зыхагъэхым тыгъужьыр чэтырүү зэдэхэй алофытагь.

— Мышьэмрэ баджэмрэ пшэрхъягъэхэти, урагъэблагъе ашоигъоу уадэхж сикъагъягъуагъ, — риуагъ.

— Бой сикъеклон, — чэтыур къе-шүгъ.

Чэтырүү щынагъор, мышьэр чыгыгум дэкIоягъ, баджэм чыг пкашьэм зыхи-тэбильхъягъ.

— Йанэр хазырыпсэу чыг чэгъым члэт.

— Тыдэ щынагъор адэ къысэджахъэ-

хэр? — чэтырүү зи земылтэгъум ыуагъ.

Баджэм ымьшаххеу пкашьэр къыз-гээсэсэйм, цыгъо шоши, чэтырүү зипхуати, зытыридзагъ. Баджэр ыгъашти, кIитхуугъ. Чэтыур аш къытфэштэжийн чыгыгум зыдечьаам, ежь пауу къыщы-

хъуи, мышьэм зыкъыридзыхыгъ. Тыгъужьым ахэр зельэгъум «сыгу-сыгъэ» ѿозэ, мэзым хэлэдэжьыгъ.

Чэтыур чыгыгум къеххыжьи, Iэнэ зэгъэпшыгъэм шоу щыши, зызегъ-шхэкъым, мэзым хэхъажьыгъ.

Ти Адыгей

Хэбдзын хэмилтэу, тигупсэ Адыгэир сурэтшыгъэ дахэм фэд: икъушхъэхэр, имэхэр, ипсхъохэр нэм зэрэфэлтих.

Арын фае Iэнэласэхэм, анахьеу сурэтшыгъэхэм, аш емылпэлкIхэу якартинэхэр зыкIагъэчыхъэрэр.

Непэ – тигъатхе: жыр шабэ, къаб-зэ, гум ештэ; тыгъэр – гушубзыу-чэф; бзыу орэд макъэм гур епхуутэ. ХэпшыкIеу мафэ къес чыюпсым нахь зыкы-зэуухы, фабэм игъорыгъоу къыхеххо, мэфэ ошухэр къызакIэлькIо.

КъэущыжыкIе зэкIе псэ зыптыр: къэгъяххэр, чыг зэфэшхъафхэр къызэл-тэлэхэх, шхэху ахэр къэгъэштэх, етланэ гомыллэхэ къытэтштэх – чэрэз пасэр, пхъэгүлүшхор, мыэрсыу пыр зыкIизыр, цумпэр; ахэм къагохьштых хэтэрыкIхэри – бжын шхонтлэбзэ Iэншоу витаминыр зыхизыр, къоныр, бжыны-фыр; тIэкly зыкIатэхэ черешнэр, къып-цэ фыж-шъур, къыпцэ хъурэе цыкIур къызэлтихъуштых.

Чэт-тхъачэтхэри, былым пашъэхэри зэфэдэу Ѣыхъоу тиреспублике.

Улажхэмэ – ушхэжьыт. ПIэпзырэр къыщыкIеу чыгу хъалэл ти, шыкур!

Усэхэр зэтэгъашшэх

АНДЫРХЬОЕ Хъусен

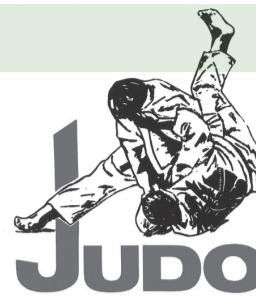
ПЦИШХЬО ЦЫКIУ

Дахэу бывыныр зикIас, Гъэтхээп хъакIэу укъэс, Угъэгур фыжсышиу, Бзыумэ ашIокIэу очэфы. ЗыоIэты, жысум ухэбьиэ, УкIэбгъульыкIэхэр сикIас, О уипсынкIагъэ сиIогуахь. Мафэр фэбауу зыхъурэм, Псыхъо шыгум ушхъацэ-бибэ – Уибыбын зэпымыгъэу, Ухаозэ зыщэогъэпкIы. Умакъэ дэхагъэу хэлльям Уиорэд чэф къегъэлэши, Иэсэнгъэ шэнэу о уиIэм Цыфмэ кIас эуафешIы.

НэкIубгъор зыгъэхъазырыгъэр МАМЫРЫКЬО Нуриет.

КІЭЛЭЦЫКІУ дзюдор

Зэхахъэр яеджэпІЭ дэгъу

ЕджапІэм джыри мыклохэрэ кіэлэцыкіухэр дзюдом фэзыгъесэрэ тренерхэм яшэнэгъехэм ахагъехъоным фэгъехыгъэ зэхахъехэр гъэтхапэм и 18 – 31-м Мыекъуапэ Ѣыкіуагъэх.

Мыекъопэ къэралыгъо техногические университетын Ѣыззэулагъэх Урысыем ишьольырхэм къарыкыгъе тренерхэр. Университетын экологиекіэ ифакультет ипащэу, биологии шэнэгъехэмкіэ докторэу, профессорэу Галина Коноваловам тренерхэм ясеминар пэублэ гүшілкіэ къызэуихыгъ.

Ильэси 3 – 5 зыныбжъ кіэлэцыкіухэм іоф адэзышэрэ тренерхэм яшэнэгъехэм ахагъехъонымкіэ яшкігъэ тхыльхэр Г. Коноваловам аритигъэх. Зэхахъэм ашк къызэрэшиуагъэу, кіэлэцыкіум дзюдомкіэ бэнакіэ еогъашшэмэ, ашк унаш зытеудзэн фаер маклэп.

Кіэлэцыкіум куачлэр зэрипсихащтыр, псауныгъэр зэригъепытэштыр тренерым къигурэо. Ашк дахлоу ашк Ѣызэнэгъэм фэбъесэн, цыфышу хууным фэшшишувагъэ ебъэкын фае.

Университетим ипроректорэу, социология шэнэгъехэмкіэ докторэу, профессорэу Татьяна Овсянниковар кіэлэцыкіу спортын зөгъэушъомбгүйгъэнным шэнэгъэлжхэр зэригъегумэхъэрэм иепллыкіэхэр къыриолагъэх.

Къыблэм, Темир Кавказым, Оренбург хэкум, нэмикіхэм ятренерхэр зэхахъэм къыщигушиагъэх. Къалэу Тулэ Ѣыпсэурэ Кирилл Дзюбэ къытиуагъ зэхэшкохэм лъэшэу зэрафэрээр. Шъэоцыкіу Рустам спортымкіэ

дунээ класс зиэ мастер, Бастэ Сэлым Адыгэ Республике иза- служеннэ тренер, Мерэм Сайдэ Адыгэ Республике дзюдомкіэ избыльфыгъэ хэшьпыкыгъэ команда итренер шъхъа. Хъакіу къекуагъехэм тиреспубликэ Ѣышхэр аlykлагъэх, упчлэжэгъу зэрээфэхъухэрэм мэхъэнэ ин илэу альята.

БэнапІэм шызэлукіагъэх

Олимпиадэ джэгунхэм дышъе медалыр къащизыхыгъэ Влади-

мир Невзоровым ыцэ зыхъирэ бэнапІэм Ѣызэхажэгъэ іофхъабзэр гъешшэгъонэу куагъэ. Кіэлэцыкіухэр тренерхэм, кіэлэе- гъаджхэм аlykлагъэх, зэхэтхэу нэпээлт сурэтхэр атырахгъэх. Шуухафтынхэр зыфашыгъэ кіэлэцыкіухэм егъэджэн зэлукіагъухэр агу рихыгъэх.

Кіэлэцыкіухэм алэпк-льэпкхэр зэрагъепытэштхэ шыкіхэр арагъэльэгъуагъэх. Лъапакіе, лъэдакъакіе алырэгъум зэрэшчи- клоштхэм, зэрэбэнэштхэм, нэмикіхэм яхылгэгъэ къэгъельэгъонхэр афызэхажагъэх.

Спортым шыцІэрылохэр

Мыекъопэ бэнапІэм еджапІэм Ѣаплугъэ Арсен Галстян Олимпиадэ джэгунхэм ашрэ чыпІэр дзюдомкіэ къащихыгъ, Урысыем дзюдомкіэ ихэшьпыкыгъэ команда итренер.

— Кіэлэцыкіухэм спортым гъэхъагъэу Ѣашын альэкы- щтым тренерхэр ежэх, — къытиуагъ Арсен Галстян. — Ныбжэу яІэр къыдэллытээз іоф адапиІэ зыхъукІэ, бэна- пІэм Ѣызгъесэрэ кіэлэцыкіухэм ушиуагъэу ябъэкыщтыр нахыб. Мыекъуапэ тызэр- Ѣызэлукіагъэм тэ, тренерхэм, мэхъанэхо етэты, зэх- Ѣакіохэм «тхыашуугъэлсэу» ясюжыс силюгъу.

Спортымкіэ дунээ класс зиэ мастерэу Ордэн Анзаур Урысыем дзюдомкіэ ихэшьпыкыгъэ ныбжыкіэ команда итренерэу загъэнэфагъэр бэнапІэм.

— Сигуапу кіэлэцыкіухэм, тренерхэм, кіэлэгэгъаджхэм салъэлэ, — къытиуагъ Ордэн Анзаур. — Дзюдор спорт лъэнк гъэшгээнэу зэрэшчи- тыр кіэлэцыкіухэм нахь дэ- гъуу къагурыуагъэу сэлъит.

Хъажэкъо Мэдин тренерэу Шъачэ іоф Ѣешшэ. Зэшхъэгъусэхэу Хъакурын Дамирэ Ларисэ- ре Мыекъопэ бэнапІэм еджапІэм Кобл Якъубэ ыцэ зыхъирэм итренерых.

— Кіэлэцыкіухэм бэнапІэм агу етэгъэу зыщагъасэ, — сио Хъакурын Ларисэ. — Зэхэ- Ѣакіо купым хэтэу Галина Коноваловам лъэшиу тыфэрэз, учпІэу естэгъехэм ядисуап- хэм сягупшиш.

— Мыекъуапэ ныбжэгъубэ Ѣысил, — къытиуагъ тренерэу Хъажэкъо Мэдин. — Зэхахъэр едэжэпІэ дэгъу зэрэтхэхъуагъэм танэлкіи тытегущыІэшт. Шиэнгээлжхэм яептэ- кіхэр Ѣызэнгъэм дештэх. Арсен Галстян, Ордэн Анзаур, Шъэоцыкіу Рустам, нэмикі бэнакіо цэрылохэм кіэлэцыкіухэр зэрлукіагъэхэр ашымы- гъупшишышиштуу сэлъит.

— Тренерхэр етэгъаджэх, — къытиуагъ зэхэцкёо купым пэцшнэгъэ дызезыхэрэ Галина Коноваловам. — Тимурад къы- зэрэддэхъурэр Ѣызэнгъэм Ѣитэлъэгъу.

Непэр кіэлэцыкіухэм тигугъэхэр ятэпхы, бэнакіо цэрыло хъунхэр афэтэло.

ЕМТЫЛЛЬ Нурбай.

Зэхэзьщагъэр
ыкІи къыдэзы-
гъэкырэр:

Адыгэ Республике лъэпкъ Иофхэмкіэ, Икыб къэралхэм ашы- пээурэ тильэпкъэ- гъухэм адярьІэ зэпхы- ныгъэхэмкіэ ыкІи къебар жуутгъэм иамалхэмкіэ и Комитет

Адрессыр:
ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэ-
шыІэр:
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,

Редакцием авторхэм къайхырэр А4-кіэ заджэхэрэ тхъапхэу зипчъагъэкіэ 5-м емыхъухэрэр ары. Сатырхэм азыфагу 1,5-рэ дэлъэу, шрифтыр 12-м нахь цыкунзу Ѣытэп. Мы шапхъэ- хэм адимыштерэ тхыгъехэр редакцием зэкегъекложых.

E-mail: adygoevoice@mail.ru

Зыщаушыхъятыгъэр:
Урысые Федерацием хэутын Иофхэмкіэ, тел- радиокэйтн- хэмкіэ ыкІи зэлты- ИсыкІэ амалхэмкіэ и Министерствэ и Темир-Кавказ чыпІэ гъэроры- шапл, зэраушыхъятыгъэ номерыр

ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

ЗэкІэмкіи
пчъагъэр
4487
Индексхэр
П 4326
П 3816
Зак. 617

Хэутынум узши-
кіэтхэнэу Ѣыт уахътэр
Сыхъатыр
18.00
Зыщыхаутырэр
уахътэр
Сыхъатыр
18.00

Редактор
шъхъаІэр
Дэрэ Т. И.

Редактор шъхъаІэм
игуадзэр
Мэшлэкто
С. А.

Пшъэдэкыр
зыхъирэ секретарыр
ЖакІэмкъо
А. З.

Къятхэхэрэм яшоширэ редакцием иепллыкіэхэмрэ зэтемыфэнхэ альэкышт.